

Прищеп А. М., к.с.-г.н., професор, Золотарьова І. Б., аспірант
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

СПЕЦІАЛЬНІ СИРОВИННІ ЗОНИ НА МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЛЯХ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вирощування органічної сільськогосподарської продукції спонукало здійснити вибір спеціальних сировинних зон. Для цього було досліджено санітарно-гігієнічні, агрохімічні показники та показники стійкості ґрунту меліорованих земель Львівської області. Основний вплив на формування спеціальних сировинних зон здійснює розташування промислових підприємств, хімізація полів та вміст поживних речовин.

Ключові слова: спеціальні сировинні зони, меліоративні системи, органічна продукція.

Розвиток агропромислового комплексу направлений на забезпечення населення органічною продукцією. Органічні продукти – продукти сільського господарства виготовлені відповідно до затверджених стандартів, які не передбачають використання пестицидів, синтетичних мінеральних добрив, регуляторів росту, штучних харчових добавок, а також забороняють використання генетично-модифікованих організмів. Виробництво органічної продукції знаходиться під суворим контролем органу сертифікації, який засвідчує сертифікатом дотримання вимог та стандартів органічного виробництва.

Органічне виробництво поєднує найкращі практики щодо збереження довкілля, природних ресурсів, застосування високих стандартів належного утримання тварин та методів виробництва, які відповідають вимогам висунутим до продуктів, виготовлених з використанням речовин та процесів природного походження, рівня біологічного розмаїття.

Промислове виробництво органічної продукції проводиться виключно на придатних для цього землях або у спеціально визначених зонах виробництва органічної продукції та сировини. Зонаю виробництва органічної продукції та сировини є місце для ведення виробництва органічної продукції, яке за агроекологічними показниками придатне для здійснення виробництва органічної продукції, органічної сировини рослинного і тваринного походження. Оцінка придатності ґрунтів проводиться з урахуванням еколого-токсикологічних показників агрохімічного паспорту земельної ділянки та результатів

хімічного аналізу тест-рослин, які вирощуються на цих ґрунтах на час обстеження.

Сукупний вплив усіх природних та техногенних чинників на рівень родючості ґрунту позначається на урожайності сільськогосподарських культур. Проте урожайність культур залежить не тільки від якості ґрунту, але й від економічних чинників ведення сільськогосподарського виробництва, зокрема забезпеченості основними й оборотними фондами, кількості добрив, що вносяться.

Вибір спеціальної зони проводиться в межах найбільш оптимальних умов їх вирощування. Для цього з урахуванням кліматичних, ґрунтових та інших умов, поряд з потребою в них окремих культур, встановлюються зони екологічного оптимуму.

Промислове виробництво органічної продукції проводиться виключно з органічної сировини, вирощеної на придатних для цього землях або у спеціально визначених зонах виробництва органічної продукції та сировини [1-3].

Агроекологічні вимоги до створення спеціальних сировинних зон, критерії та нормативні показники для агроекологічного моніторингу, а також існуючі науково-методичні підходи до експлуатації спеціальних сировинних зон є наступними:

- обов'язкове розташування на угіддях, які належать до земель сільськогосподарського призначення;

- нормативно обґрунтована віддаленість від промислових підприємств та інших об'єктів, які можуть забруднювати навколишнє природне середовище, магістральних і регіональних автомобільних доріг, залізниць з інтенсивним рухом транспорту;

- високий рівень родючості ґрунтів та задовільний санітарно-гігієнічний стан ґрунтів;

- відповідність сировини санітарно-гігієнічним вимогам до дитячого та дієтичного харчування, обов'язковим параметрам безпечності і мінімальним специфікаціям якості;

- відповідність кормів для тварин вимогам щодо безпечності та якості;

- виконання актів законодавства з питань ветеринарної медицини щодо стану здоров'я тварин і санітарно-гігієнічних умов їх утримання;

- наявність документів, що підтверджують реєстрацію виробника сировини у відповідному державному органі ветеринарної медицини [1].

Актуальність теми зумовлена тим, що розвиток сільського господарства потребує оцінити агроекологічний стан ґрунтів, агрохімічні показники ґрунтової родючості та показники санітарно-гігієнічного стану ґрунту для промислового вирощування високо-якісної екологічно безпечної сільськогосподарської продукції та сировини. Це дасть

зможу здійснити вибір спеціальних сировинних зон на меліорованих землях.

Метою роботи є оцінка придатності меліорованих земель Львівської області агроекологічним вимогам спеціальних сировинних зон для виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

Об'єкт дослідження – фізико-хімічні та агрохімічні показники меліорованих ґрунтів Львівської області.

Предмет дослідження – кількісні показники фізико-хімічних та агрохімічних досліджень меліорованих ґрунтів Львівської області.

Методи дослідження – теоретичні (ретроспективний аналіз особливостей технічного стану меліоративних систем, методи абстракції, аналогії, порівнянь, індуктивно-дедуктивні, теоретичного моделювання та ін.); експериментальні (збір та аналіз статистичних даних, які характеризують стан ґрунтів).

Загальні вимоги щодо створення та експлуатації спеціальних сировинних зон (ССЗ) зазначено у Постанові Кабінету Міністрів України [1]. Критерії, нормативні показники придатності сільськогосподарських угідь вимогам спеціальних сировинних зон та база даних дозволених агротехнологій розроблено О.І. Фурдичком [4-7], А.В. Вдовиченко [8], Н.М. Рідей [9; 10], О.О. Созінов [11], Н.А. Макаренко [12], Т.О. Чайка [13]. На основі комплексної оцінки агроекологічного стану орних земель встановлено відповідність вимогам ССЗ Київської, Харківської, Рівненської, Донецької, Волинської областей [10; 14–17]. В Україні нині понад 60 суб'єктів господарської діяльності отримало статус ССЗ. Переважна їх більшість знаходиться у Полтавській області, а також Одеській, Київській, Вінницькій, Житомирській та Херсонській [18].

Дослідження санітарно-гігієнічних, агрохімічних показників та показників стійкості ґрунту на меліорованих землях Львівської області проводилися Львівською філією ДУ «Інститутом охорони ґрунтів України», згідно загальновідомих методик ДСТУ, ГОСТ, ЦИНАО.

Придатність меліорованих земель вимогам спеціальних сировинних зон досліджували на 11 еталонних системах: Ставчанська, «Гнила Липа», Бистрицька, Домажирська, Жижавська, Болозівська, Солокійська, Недільчинська, Спасівська, Болодурська, «Вишня».

Для оцінки придатності меліорованих земель Львівщини агроекологічним вимогам спеціальних сировинних зон для виробництва органічної сільськогосподарської продукції порівнювали з Методичними рекомендаціями з надання статусу спеціальної сировинної зони та контролю з її використання за ред. О.І. Фурдичка [4].

Залежно від значень показників сільськогосподарські угіддя поділяють на три класи придатності:

– придатні – сільськогосподарські угіддя, агроекологічний стан яких не перешкоджає одержанню високоякісної сировини для výro-

бництва продуктів дитячого й дієтичного харчування;

– обмежено придатні – сільськогосподарські угіддя, агрохімічні показники ґрунтової родючості і показники санітарно-гігієнічного стану ґрунту, яких дають можливість одержати високоякісну сировину для виробництва продуктів дитячого й дієтичного харчування лише деяких сільськогосподарських культур, найбільш толерантних до токсичних речовин;

– непридатні – сільськогосподарські угіддя, на яких неможливо одержати сировину, придатну для виробництва продуктів дитячого й дієтичного харчування [4].

Результати проведених досліджень по санітарно-гігієнічному стану ґрунту показали, що ґрунти – придатні для виробництва сировини та виготовлення продуктів дитячого харчування, що відповідає вимогам спеціальних сировинних зон.

Концентрація свинцю в ґрунтах на осушуваних землях Львівської області коливається в межах 1,1–5,6 мг/кг ґрунту, які вказані в табл. 1, що не перевищує гранично допустимої концентрації для свинцю 6 мг/кг. Найбільший вміст свинцю зафіксовано на Солокійській еталонній системі (е/с) (5,6 мг/кг ґрунту) біля населеного пункту Стаївки, а найменший – на Жижавській е/с (1,1 мг/кг ґрунту) біля населеного пункту Станків.

Концентрація кадмію також не перевищувала значення гранично допустимої концентрації для кадмію 1 мг/кг та була нижча від значення ГДК в 3-10 разів.

Активність цезію-137 в ґрунтах коливається в межах 0,58-0,68 Бк/кг, а щільність забруднення менша 1 Ки/км², тому дані території – придатні для вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції.

Показники екологічної стійкості ґрунту показали, що глибина залягання гумусового шару становить 15-30 см та придатна або обмежено придатна для виробництва сировини. Вміст гумусу в орному шарі ґрунту достатній для вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції на Недільчинській е/с (крім територій біля с. Стронятин обмежено-придатні), Болодурській, Солокійській, Домажирській, Бистрицькій, Болозівській, Ставчанській та Спасівській е/с (крім с. Біличі, де території непридатні для вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції), а також на е/с «Вишня» (крім територій біля с. Малнів, які непридатні), Жижавській е/с (крім с. Покрівці – непридатні), «Гнила Липа» е/с (крім с. Борщів – непридатні), Жижавській (крім с. Станків), а обмежено-придатні – е/с «Гнила Липа» (в с. Борщів).

Активна реакція ґрунтів (рН) досліджуваних систем знаходилась у межах нейтральної та лужної, але біля с. Покрівці на Жижавській еталонній системі ґрунти закислені. Більшість меліорованих ґрунтів за показниками рН придатні або обмежено-придатні для ви-

рощування сільськогосподарської продукції.

Сума увібраних основ знаходиться в межах достатніх значень на Недільчинській, Болодурській е/с (крім територій біля с. Берлин), Ставчанській е/с (крім с. Полянка), Солокійській е/с, Спасівській е/с, Домажирській е/с (крім с. Лозина), «Вишня» е/с (крім с. Малнів), Болозівській е/с (крім с. Садковичі), Бистрицькій е/с, Жижавській е/с, «Гнила Липа е/с».

Переважна більшість територій придатна для вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції за показниками екологічної стійкості ґрунту, крім територій осушених Болозівською та Жижавською е/с, с. Лозина на Домажирською е/с, с. Малнів на е/с «Вишня», с. Борщів на е/с «Гнила Липа», вказано на рисунку 1.

Вміст рухомих форм бору та марганцю на даних територіях знаходиться на рівні придатних та обмежено придатних для вирощування сільськогосподарської продукції. Проте решта агрохімічних показників ґрунтової родючості мають дуже низькі значення у більшості пунктів спостереження та є непридатними для вирощування органічної продукції.

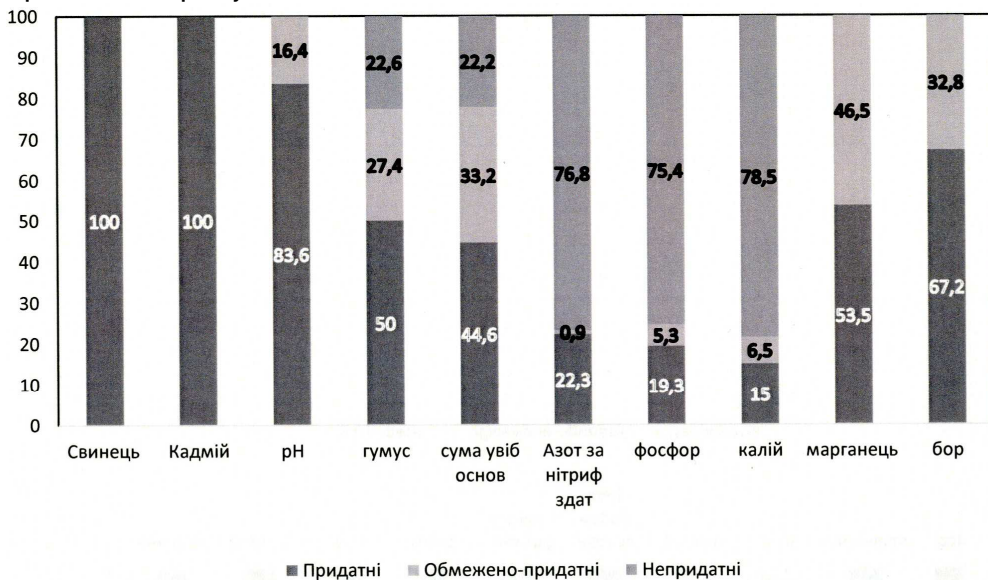

Рис. 1. Розподіл сільськогосподарських угідь за ступенем придатності спеціальним сировинним зонам

Дуже низьке значення NPK (азоту, фосфору та калію) зафіксовано на Недільчинській, Солокіївській, Спасівській е/с, в с. Вороців Домажирської е/с, с. Старява «Вишня» е/с, с. Іванівка е/с «Гнила Липа», с. Бовдури Болодурської е/с, с. Ферданівка Ставчанської е/с внаслідок винесення поживних речовин з урожаєм та вимивання дренажними водами.

За результатами дослідження придатності сільськогосподарсь-

ких угідь меліорованих земель для виробництва органічної сільськогосподарської продукції складено карту-схему, де відповідним кольором нанесено досліджувані еталонні системи та показано придатні та обмежено придатні території для вирощування екологічно безпечної продукції.

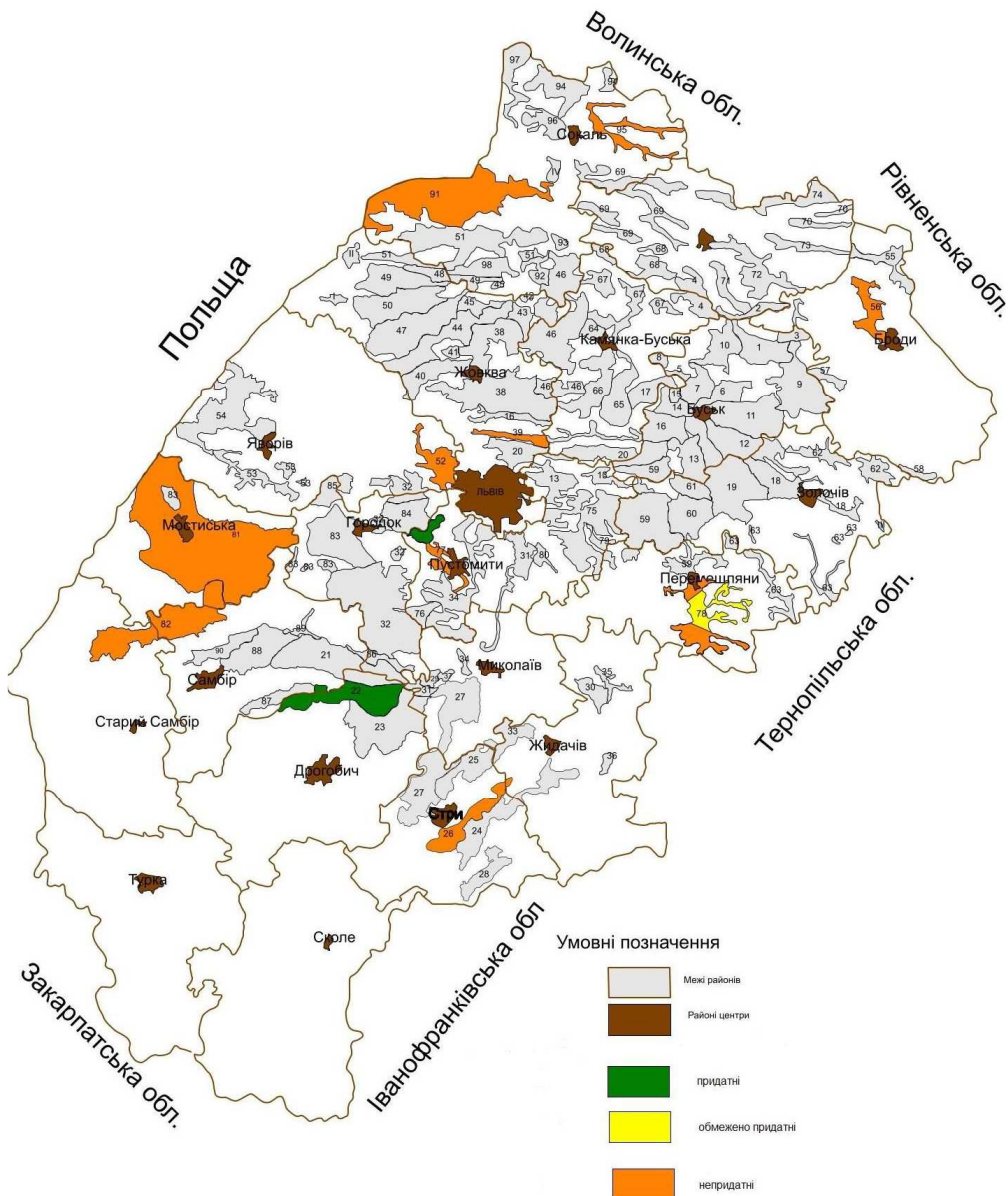

Рис. 2. Розміщення меліоративних систем Львівщини та ССЗ за ступенем придатності

Таблиця

Показники визначення придатності сільськогосподарських угідь спеціальних сировинних зон

Пункт спостереження	Вид ґрунту	Показники санітарно-гігієнічного стану ґрунту				Показники екологічної стійкості ґрунту						Агрохімічні показники ґрунтової родючості									
		Концентрація свинцю, мг/кг		Концентрація кадмію, мг/кг		Вміст гумусу, %		рН сольове		Сума увібраних основ, мг/100 г		Азот за нітрифікаційною здатністю, мгNO ₃ /кг		Рухомий фосфор, мг/кг		Рухомий калій, мг/кг		Рухомі форми марганцю, мг/кг		Рухомі форми бору, мг/кг	
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Недільчинська е/с																					
с. Гряда	суглинок	1,6	п	0,04	п	7,4	п	7,0	п	45,8	п	1,0	н	3,4	н	10,0	н	18,5	о	0,98	п
с. Стронятин	торф	1,4	п	0,21	п	1,7	о	5,5	п	16,9	п	5,2	н	9,5	н	8,2	н	14,8	о	0,92	п
Болодурська е/с																					
с. Бовдури	торф	1,5	п	0,21	п	5,4	п	7,1	п	41,1	п	17,0	п	6,2	н	33,7	н	22,8	п	1,1	п
с. Берлин	суглинок, торф	3,3	п	0,24	п	1,5	н	6,0	п	7,2	н	85,0	п	63,0	п	130,2	о	20,1	п	0,41	о
Ставчанська е/с																					
с. Дібрівки	торф	2,8	п	0,33	п	2,9	о	5,7	п	13,5	о	19,0	п	207,4	п	1780,0	п	16,1	о	0,62	о
с. Ферданівка	торф	3,6	п	0,21	п	3,8	о	5,0	о	17,8	о	4,5	н	5,9	н	10,6	н	14,3	о	0,54	о
с. Полянка	суглинок	3,6	п	0,27	п	2,0	о	5,2	о	8,0	н	1,9	н	5,9	н	32,4	н	17,6	о	1,0	п

Солокійська е/с																					
с. Угнів	супісок	1,6	п	0,18	п	5,7	п	7,3	п	46,5	п	0,36	н	2,2	н	13,2	н	20,3	п	1,1	п
с. Ванів	торф	1,5	п	0,03	п	5,6	п	7,1	п	48,9	п	2,1	н	8,4	н	13,4	н	13,9	о	1,4	п
с. Стаївки	торф	5,6	п	0,3	п	3,6	п	7,3	п	23,0	п	2,4	н	10,4	н	8,0	н	30,1	п	1,3	п
Спасівська е/с																					
с. Горбків	суглинок	2,8	п	0,15	п	2,3	о	7,4	п	30,8	п	0,5	н	7,4	н	40,9	н	13,0	о	0,9	п
с. Тартаків	торф	3,6	п	0,15	п	2,4	о	7,6	п	32,6	п	2,2	н	8,0	н	12,3	н	16,4	о	0,83	п
Домажирська е/с																					
с. Лозина	суглинок	1,9	п	0,21	п	7,5	п	6,9	п	6,1	н	0,22	н	3,3	н	4,5	н	15,2	о	2,1	п
с. Вороців	супісок	1,2	п	0,22	п	5,4	п	5,8	п	19,8	о	0,8	н	0,74	н	5,3	н	15,3	о	4,0	п
«Вишня» е/с																					
с. Старява	супісок, суглинок	2,3	п	0,14	п	2,5	о	6,9	п	14,9	о	0,7	н	0,2	н	22,1	н	30,8	п	1,6	п
с. Малнів	супісок	2,3	п	0,04	п	1,4	н	6,1	п	6,4	н	0,17	н	2,1	н	21,4	н	14,2	о	0,53	о
Болозівська е/с																					
с. Біличі	суглинок	3,1	п	0,26	п	1,3	н	4,7	о	11,8	о	8,0	о	12,7	н	50,1	н	23,8	п	0,41	о
с. Садковичі	суглинок	1,5	п	0,04	п	4,8	п	6,5	п	5,3	н	2,2	н	19,1	о	69,4	н	51,6	п	0,73	п
с. Містковичі	суглинок	3,5	п	0,08	п	5,7	п	5,0	о	13,9	о	14,0	о	12,7	н	35,4	н	13,2	о	0,91	п

продовження таблиці

Бистрицька е/с																					
с. Городківка	суглинок	3,9	п	0,14	п	4,4	п	6,2	п	41,8	п	18,0	п	37,0	п	585,5	п	21,5	п	1,0	п
Жижавська е/с																					
с. Станків	суглинок	1,1	п	0,31	п	1,3	н	5,0	о	18,6	о	1,8	н	38,3	п	136,4	о	15,6	о	0,51	о
с. Покрівці	суглинок	3,9	п	0,11	п	2,8	о	4,2	н	45,3	п	4,7	н	5,5	н	63,0	н	43,2	п	0,52	о
«Гнила Липа» е/с																					
с. Борщів	суглинок	1,5	п	0,11	п	1,9	н	6,8	п	14,3	о	2,0	н	14,5	н	90,5	н	17,7	о	0,38	о
с. Брюховичі	торф	3,1	п	0,25	п	3,2	о	6,9	п	39,8	п	17,0	п	79,6	п	150,9	о	16,8	о	0,31	о
с. Іванівка	суглинок	2,6	п	0,29	п	2,4	о	7,2	п	15,9	о	22,9	п	1,3	н	1280,4	п	13,8	о	0,48	о

Ґрунт відіграє соціально-економічну функцію у житті і діяльності людства та виступає основним засобом сільськогосподарського виробництва, визначає розміщення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, спеціалізації й формування агропромислових та тваринницьких комплексів, тому господарську діяльність людини необхідно спрямувати на раціональне використання земель, підтримання й збільшення їхньої продуктивності.

При дослідженні спеціальних сировинних зон встановлено, що придатні сільськогосподарські угіддя є тільки на одній е/с – Бистрицькій, а обмежено придатні ще на двох: біля с. Дібрівки Ставчанської е/с та с. Брюховичі е/с «Гнила Липа», на інших е/с – непридатні, переважно внаслідок дуже низького вмісту азоту, фосфору та калію в ґрунтах. Дані території потребують додаткового внесення добрив.

1. Про затвердження Порядку надання статусу спеціальної зони з виробництва сировини, що використовується для виготовлення продуктів дитячого і дієтичного харчування : Постанова КМУ від 03.10.2007 р. № 1195. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1195-2007-п> (дата звернення: 25.10.2018). **2.** ДСТУ 7244:2011. Якість ґрунту. Спеціальні сировинні зони. Загальні вимоги. [Чинний від 2012-01-01]. К. : Держспоживстандарт України, 2011. 16 с. **3.** Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 03.09.2013 року № 425-VII. **4.** Методичними рекомендаціями з надання статусу спеціальної сировинної зони та контролю з її використання / за ред. О. І. Фурдичка ; Українська академія аграрних наук. Інститут агроєкології. К. : Логос, 2007. 38 с. **5.** Науково-методичні рекомендації з визначення територій, придатних для створення спеціальних сировинних зон / за ред. академіка НААН О. І. Фурдичка. 2-е вид., доп. К., 2012. 44 с. **6.** Фурдичко О. І. Наукові засади розвитку органічного виробництва в спеціальних сировинних зонах України / О. І. Фурдичко, М. І. Майстренко. *Агроєкологічний журнал*. 2013. № 2. С. 7–12. **7.** Фурдичко О. І. Розвиток спеціальних сировинних зон та виробництво продуктів дитячого харчування вітчизняними виробниками – національний пріоритет. *Екологічно чисте виробництво – основа підвищення якості продукції на товарних ринках України* : матеріали VIII Пленуму Співки економістів України та Всеукраїнської науково-практичної конференції. К., 2013. С. 144–155. **8.** Вдовиченко А. В. Агроєкологічне обґрунтування створення та експлуатації спеціальних сировинних зон : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : 03.00.16. К., 2008. 20 с. **9.** Рідей Н. М., Строкаль В. П. Формування спеціальних сировинних зон за критеріями ґрунтової родючості. *Біоресурси і природокористування*. 2010. Том 2, № 1–2. С. 55–64. **10.** Рідей Н. М., Строкаль В. П., Шофолов Д. Л. Науково-методичні рекомендації формування екологічно безпечних сировинних агрофон. К. : ВПЦ «Експрес», 2009. 40 с. **11.** Оцінка придатності сільськогосподарських земель України для створення екологічно чистих сировинних зон і господарств по виробництву продуктів дитячого і дієтичного харчування : методичні рекомендації /

О. О. Созінов, М. В. Козлов та ін. К., 1998. 58 с. **12.** Макаренко Н. А. Спеціальні сировинні зони: шляхи створення та раціонального використання. *Агроекологічний журнал*. 2007. № 2. С. 25–27. **13.** Чайка Т. О. Розвиток виробництва органічної продукції в аграрному секторі економіки України : монографія / під заг. ред. Н. М. Сіренко. Донецьк : Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2013. 319 с. **14.** Бородай Ю. К., Бондарева О. Б., Коноваленко Л. И. Дифференціація сировинних зон в регіонах с антропогенної навантаженням. *Агроекологічний журнал*. 2010. Спец. вип. С. 52–55. **15.** Кисіль В. І. Агрохімічні аспекти екологізації землеробства. Х., 2005. 167 с. **16.** Лико Д. В., Клименко О. М., Долженчук В. І. Оцінка еколого-агрохімічного стану ґрунтів Рівненської області. *Агроекологічний журнал*. 2010. Спец. вип. С. 133–135. **17.** Шевчук М. Й., Мерленко І. М., Повх О. В. Аналіз придатності території Шацького району Волинської області для створення спеціальних сировинних зон. *Екологія*. 2012. № 9. С. 352–356. **18.** Реєстр спеціальних сировинних зон станом на 15 січня 2016 р. / Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/node/4025> (дата звернення: 25.10.2018).

REFERENCES :

1. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia statusu spetsial-noi zony z vyrobnytstva syrovyny, shcho vykorystovuietsia dlia vyhotovlennia produktiv dytiachoho i diietychnoho kharchuvannia : Postanova KMU vid 03.10.2007 r. № 1195 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1195-2007-p> (data dostupa: 25.10.2018). **2.** DSTU 7244:2011. Yakist ґruntu. Spetsialni syrovynni zony. Zahalni vymohy. [Chynnyi vid 2012-01-01]. K. : Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 2011. 16 s. **3.** Pro vyrobnytstvo ta obih orhanichnoi silskohospodarskoi produktsii ta syrovyny : Zakon Ukrainy vid 03.09.2013 roku № 425-VII. **4.** Metodychnymy rekomendatsiiamy z nadannia statusu spetsialnoi syrovynnoi zony ta kontroliu z yii vykorystannia / za red. O. I. Furdychka. Ukrainska akademiia ahrarnykh nauk. Instytut ahroekolohii. K. : Lohos, 2007. 38 s. **5.** Naukovo-metodychni rekomendatsii z vyznachennia terytorii, prydatnykh dlia stvorennia spetsialnykh syrovynnykh zon / za red. akademiika NAAN O. I. Furdychka. 2-e vyd., dop. K., 2012. 44 s. **6.** Furdychko O. I. Naukovi zasady rozvytku orhanich-noho vyrobnytstva v spetsialnykh syrovynnykh zonakh Ukrainy / O. I. Furdychko, M. I. Maistrenko. *Ahroekolohichniy zhurnal*. 2013. № 2. S. 7–12. **7.** Furdychko O. I. Rozvytok spetsialnykh syrovynnykh zon ta vyrobnytstvo produktiv dytiachoho kharchuvannia vitchyznianymy vyrobnykamy – natsionalnyi priorytet. *Ekolohichno chyste vyrobnytstvo – osnova pidvyshchennia yakosti produktsii na tovarnykh rynkakh Ukrainy* : materialy VIII Plenumu Spilky ekonomistiv Ukrainy ta Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. K., 2013. S. 144–155. **8.** Vdovychenko A. V. Ahroekolohichne obgruntuvannia stvorennia ta ekspluatatsii spetsialnykh syrovynnykh zon : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. s.-h. nauk : 03.00.16. K., 2008. 20 s. **9.** Ridei N. M., Strokal V. P. Formuvannia spetsialnykh syrovynnykh zon za kryteriiamy ґruntovoi rodiuchosti. *Bioresursy i pryrodokorystuvannia*. 2010. Tom 2,

№ 1–2. S. 55–64. **10.** Ridei N. M., Strokal V. P., Shofolov D. L. Naukovo-metodychni rekomendatsii formuvannia ekolohichno bezpechnykh syrovynnykh ahrofon. K. : VPTs «Ekspres», 2009. 40 s. **11.** Otsinka prydatnosti silskohospodarskykh zemel Ukrainy dlia stvorennia ekolohichno chystykh syrovynnykh zon i gospodarstv po vyrobnytstvu produktiv dytiachoho i diietychnoho kharchuvannia : meto-dychni rekomendatsii / O. O. Sozinov, M. V. Kozlov ta in. K., 1998. 58 s. **12.** Makarenko N. A. Spetsialni syrovynni zony: shliakhy stvorennia ta ratsionalnogo vykorystannia. *Ahroekolohichnyi zhurnal*. 2007. № 2. S. 25–27. **13.** Chaika T. O. Rozvytok vyrobnytstva orhanichnoi produktsii v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy : monohrafiia / pid zah. red. N. M. Sirenko. Donetsk : Vyd-vo «Nou-lidzh» (Donetske viddilennia), 2013. 319 s. **14.** Borodai Yu. K., Bondareva O. B., Konovalenko L. Y. Dyfferentsyatsyia syryevykh zon v rehionakh s antropohennoi nahruzkoj. *Ahroekolohichnyi zhurnal*. 2010. Spets. vyp. S. 52–55. **15.** Kysil V. I. Ahrokhimichni aspekty ekolohizatsii zemlerobstva. Kh., 2005. 167 s. **16.** Lyko D. V., Klymenko O. M., Dolzhenchuk V. I. Otsinka ekoloho-ahrokhimichnogo stanu hruntiv Rivnenskoj oblasti. *Ahroekolohichnyi zhurnal*. 2010. Spets. vyp. S. 133–135. **17.** Shevchuk M. Y., Merlenko I. M., Povkh O. V. Analiz prydatnosti terytorii Shatskoho raionu Volynskoi oblasti dlia stvorennia spetsialnykh syrovynnykh zon. *Ekolohiia*. 2012. № 9. S. 352–356. **18.** Reyestr spetsialnykh syrovynnykh zon stanom na 15 sichnia 2016 r. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. URL: <http://minagro.gov.ua/node/4025> (data dostupa: 25.10.2018).

Рецензент: д.с.-г.н., професор Клименко М. О. (НУБГП)

**Pryshchepa A. M., Candidate of Agricultural Sciences (Ph.D.),
Professor, Zolotarova I. B., Post-graduate Student** (National University
of Water and Environmental Engineering, Rivne)

SPECIAL RAW MATERIAL ZONES IN RECLAIMED SOILS OF THE LVIV REGION

Cultivation of organic agricultural products prompted the select special zones for raw materials. For this the studied sanitary hygienic agrochemical indicators and indicators of soil sustainability reclaimed land of the Lviv region. The main influence on the formation of special zones for raw materials has the location of industry, chemicalization fields and nutrient content.

Keywords: special zones for raw materials, reclamation system, organic products.

Прищеп А. Н., к.с.-г.н., профессор, Золотарёва И. Б., аспирант
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно)

СПЕЦИАЛЬНЫЕ СЫРЬЕВЫЕ ЗОНЫ НА МЕЛИОРИРУЕМЫХ ПОЧВАХ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Выращивания органической сельскохозяйственной продукции побудило осуществить выбор специальных сырьевых зон. Для этого были исследованы санитарно-гигиенические, агрохимические показатели и показатели устойчивости почвы мелиорированных земель Львовской области. Основное влияние на формирование специальных сырьевых зон осуществляет расположения промышленных предприятий, химизация полей и содержание питательных веществ.

***Ключевые слова:* специальные сырьевые зоны, мелиоративные системы, органическая продукция.**
